

SÈRIE 1**PART COMUNA****Exercici 1**

[4 punts en total]

1.1 [1 punt]

L'alumnat hauria d'identificar que aquesta obra va ser creada per representar el Pavelló Alemany en l'Exposició Universal de Barcelona l'any 1929. També hauria de comentar que en aquella època a Barcelona hi havia la dictadura de Primo de Rivera i hi ha una forta oposició al dictador (anys previs a la proclamació de la II República). A escala mundial, hi ha crisi econòmica que comença als EUA però que també afectarà Europa (crac del 29).

Pel que fa a Alemanya, estaven en període d'entre guerres (entre la I i la II Guerra Mundial) i volien representar, amb el Pavelló Alemany, una nova Alemanya moderna, perfecta i austera (Alemanya Republicana).

1.2 [1 punt]

L'alumnat hauria de citar els materials constructius: marbre travertí, ònix, vidre, acer inoxidable i granit, el sistema constructiu: materials industrials, elements de suport: 8 pilars d'acer inoxidable disposats en retícula. També hi ha murs i envans –que no tenen funció de suport–, i els elements suportats: coberta plana i horitzontal que sobresurt de l'estructura, formant un sota cobert.

Espai exterior: predomini de la línia horitzontal. S'aixeca damunt d'un petit pòdium. L'escala d'accés no et porta a la porta principal sinó davant de l'estany, i s'ha de girar a la dreta per entrar a l'edifici. Davant hi ha un estany més gran i a la part de darrere n'hi ha un altre de més petit. Al darrere també hi ha una escultura femenina de bronze anomenada 'Demà'. Destaca l'horitzontalitat.

Espai interior: no hi ha res tancat, és una planta lliure i no hi ha habitacions. Els diferents envans fan la funció de sales d'exposició i el mobiliari el formen butaques i cadires dissenyades expressament per a l'Exposició Universal. La decoració s'aconsegueix mitjançant els colors dels marbres, el vidre i l'acer inoxidable. La decoració és molt austera, minimalista.

1.3 [1 punt]

Cadira Barcelona: tubs d'acer cromat per a les potes, tires extensibles per al respall i seient, coixins d'escuma folrats de cuir blanc. Dissenyada pel mateix Mies van der Rohe. Característiques més importants: simplicitat de les formes, volums simples, rebutja la decoració, austeritat i funcionalitat. Austeritat en què l'ornamentació només l'aporten els materials nobles que la formen.

1.4 [1 punt]

L'alumnat hauria d'indicar que el Palau Nacional es va construir seguint un estil classicista inspirat en el Renaixement espanyol, que la seva decoració suposa la consolidació del Noucentisme i que aquest aire clàssic substitueix el Modernisme. L'alumnat hauria d'esmentar que com a diferència conceptual entre les dues obres el Palau Nacional vol donar a l'arquitectura un sentit monumental i grandiloqüent, contrari al concepte del Pavelló Alemany que troba solucions més avançades i que tenen la intenció de conjugar funcionalisme i estètica, característica pròpia del seu estil racionalista.

PART OPTATIVA

[6 punts en total; 3 punts cada exercici]

Exercici 2.

a) [0,5 punts]

Aquesta obra s'associa al Romanticisme francès.

b) [1,5 punts]

Elements plàstics: predomini del color sobre la línia, abandonant el neoclassicisme. Pinzellades lliures, ràpides i pastoses. Els colors són càlids, amb predomini dels ocres, destaquen, també, el vermell i el blau de la bandera, que apareixen en diversos llocs del quadre. El blau que duu la Llibertat a la bandera, el de la polaina del mort de la part inferior i el de la vestimenta del ferit, formen l'eix central de l'obra. La llum en aquest quadre és un element primordial. Hi veiem un esclat en el mort de la part de sota i al voltant de la figura de la Llibertat. Les cases i els núvols es troben dissolts entre fums i jocs lumínics. Hi ha dos focus, un de lateral que il·lumina els personatges des de l'esquerra, i un que ve de darrere. És a dir, el fons està molt il·luminat i les figures s'hi retallen a contrallum. La llum en aquest quadre és un element primordial. Hi veiem un esclat en el mort de la part de sota i al voltant de la figura de la Llibertat. Les cases i els núvols es troben dissolts entre fums i jocs lumínics. Hi ha dos focus, un de lateral que il·lumina els personatges des de l'esquerra, i un que ve de darrere. És a dir, el fons està molt il·luminat i les figures s'hi retallen a contrallum. Composició: asimètrica, superficial i oberta. L'esquema compositiu és una piràmide el vèrtex de la qual és el puny de la Llibertat. La base són els 2 cossos morts que hi ha a la part més inferior del quadre. L'ús del triangle en l'estructura de la composició incrementa el dinamisme, o sigui que és l'element fonamental de l'obra. La profunditat i la representació de l'espai s'aconsegueix mitjançant l'aplicació de la perspectiva aèria i per la superposició de diferents plans, quatre concretament. En el primer, trobem els cossos dels difunts; en el segon, la Llibertat, el burgès, el moribund i el noi jove; al tercer pla s'hi veu un conjunt de persones (la població) lluitant, i al quart i últim pla, al fons, s'hi veu la ciutat enmig de la boira i el fum.

c) [1 punt]

El romanticisme rebutjava la raó i els gustos clàssics. Exalta l'expressió dels sentiments i la passió. Els romàntics s'inspiraven en el dolor, la soledat, la tristesa, la malenconia... Sentien una gran insatisfacció amb el seu món. A la vegada, els romàntics van establir una actitud positiva davant la naturalesa que els impressionava profundament. Amb el romanticisme es va imposar una nova visió del món i de l'ésser humà, la imaginació, la fantasia, la necessitat de fugir i la creativitat eren molt més importants que el món acadèmic. L'artista romàntic estava marcat per un esperit de rebel·lia que el portava a reclamar més llibertat enfront de les normes acadèmiques. Delacroix pintà el quadre 'La Llibertat guiant el poble' per celebrar la Revolució francesa de 1830, un cant a la revolta parisenca com a mostra del compromís dels artistes romàntics amb els esdeveniments històrics del seu temps. El quadre representa la llibertat que, onejant la bandera, fa avançar el poble.

Exercici 3.**a)** [0,5 punts]

L'alumnat hauria de dir que l'obra es pot inscriure en l'estil abstracte, dins de l'abstracció amb un marcat caràcter geomètric.

b) [1,5 punts]

Escultura exempta. La seva funció bàsica és decorar l'espai urbà. És una gran massa de formigó formada per un cos central del qual surten quatre elements corbs que semblen quatre grans urpes. Aquesta gran massa se subjecta a les parets de la pedrera del voltant mitjançant cables d'acer i sota un llac artificial on s'emmiralla i duplica la peça. Composició asimètrica i tancada. L'aire, el buit és un element fonamental en aquesta escultura, per això aquesta escultura tan pesada sembla lleugera, com si levités en l'espai, desafiant la gravetat. La llum natural té una important funció perquè en incidir sobre la superfície de les formes i la textura aspra del formigó contribueix a incrementar l'aspecte volumètric i matisa la monocromia de l'obra donant lloc a una gran varietat de grisos. Conceptualment és una al·legoria a la morfologia d'una mà amb la intenció de tancar-se per poder atrapar el buit o l'aire que l'envolta. El reflex de l'aigua de l'escultura duplicant la seva existència és un intent de retrobar-se amb si mateix, com si amb els braços intentés trobar-se amb la pròpia altra meitat cosa que el mateix Chillida va relacionar amb el mite grec de Narcís.

c) [1 punt]

L'alumnat podria assenyalar, entre d'altres, diferències en l'àmbit del color (o absència de color), de la textura, de les formes, dels volums... També podria introduir semblances: totes dues grans escultures urbanes, amb aparences pesades però alhora sensació de lleugeresa, amb una tendència a l'abstracció, escultures exemptes situades en un entorn urbà (parc), amb l'aigua com un component important (reflex, duplicació de la peça, presentació de nous punts de vista, aïllament de l'obra...).

Exercici 4.**a) [1 punt]**

'El gran dictador' és la primera pel·lícula parlada de Charles Chaplin i s'enfronta a un dels temes més dramàtics i preocupants de l'època: l'augment dels règims totalitaris i l'expansió del feixisme a Europa. Chaplin va estudiar el dictador alemany Adolf Hitler per crear el protagonista de la pel·lícula. Utilitza la figura del dictador per realitzar una paròdia de les idees polítiques, culturals, socials i econòmiques del nazisme. 'El gran dictador' més que una crítica al feixisme i als governs totalitaris, més enllà de la paròdia i caricatura grotesca que proposa dels governs d'Adolf Hitler i Benito Mussolini, representa un cant a l'esperança, a la democràcia, la pau i la llibertat. La pel·lícula va ser prohibida de forma fulminant a Alemanya, a Itàlia i a tots els països ocupats per aquestes dues potències.

b) [1 punt]

Descripció del fotograma: en aquest fotograma el dictador està envoltat de micròfons per donar un discurs i de fons els símbols de la dictadura i els representants dels caps de l'exèrcit. Enquadrament o pla: pla de $\frac{3}{4}$ del dictador que permet veure l'actitud del personatge principal, els acompanyants situats al fons i els símbols d'al·lusions feixistes. El centre d'atenció visual està en el bigoti "hitlerià" de Chaplin que destaca, juntament amb la corbata, sobre el fons (referència directa a Hitler). Hi ha poca profunditat de camp. Hi ha dos plans visuals: el personatge i el fons, reforçant l'egocentrisme dels dictadors i la poca importància de la resta de personatges. L'orientació de la càmera és una mica contrapicada per reforçar la grandesa del personatge principal.

c) [1 punt]

'Temps moderns' és una pel·lícula de Charles Chaplin que fa referència a les condicions de vida que es vivien als Estats Units en l'època de la Gran Eepressió, en tot el film es pot percebre la importància de la industrialització i la fabricació en sèrie de l'economia nord-americana. El fotograma mostra els obrers, que no són més que un engranatge d'aquestes màquines imparables; manté la relació home-màquina. Es pot fer una analogia entre un formiguer i la classe obrera. A diferència del fotograma de 'El gran dictador', el personatge principal és l'engranatge i Charles Chaplin s'adapta, físicament, a l'objecte per insistir en l'home-màquina. Hi ha poca profunditat de camp com en l'anterior fotograma per destacar el personatge principal. L'orientació de càmera també és una mica contrapicada per reforçar la grandesa, en aquest cas de l'engranatge.

Exercici 5.**a)** [1 punt]

Es pot enquadrar dins el cartellisme modernista; modernisme (finals XIX-inicis XX).

b) [1 punt]

Gràcies als avenços de la litografia, dibuixants i pintors converteixen el cartell publicitari en obra artística. Importància del dibuix; tints planes i simplicitat de les formes. Evita representar les ombres; fons neutre. La seva funció és publicitària. La dona és un element central en molts cartells de l'autor (publicitat de productes o d'espectacles) i, en especial, aquest prototipus de dona derivat de la "Manola", que vol expressar seducció, però que s'allunya de la dona més castissa en representar-la conduint (modernitat). En aquest cas, comparteix protagonisme amb el cotxe que representa el taller-garatge que s'anuncia en aquest cartell.

c) [1 punt]

L'alumnat podria assenyalar, entre d'altres, algunes d'aquestes diferències formals: tints planes/volumètriques; món femení de la seducció en cases/compromís de les dones en la lluita i les feines de la rereguarda; espectador com a observador/interpel·lació de l'espectador; tècnica pictòrica, composició, etc. Pel que fa al significat, mentre que l'obra de Casas anuncia un producte, la de Salvador Arteché és propagandística i pretén reclutar persones per lluitar contra el feixisme en la Guerra Civil espanyola.

SÈRIE 5**PART COMUNA****Exercici 1**

[4 punts en total]

1.1. [1 punt]

El museu va ser acabat l'any 1997, en el marc de la urbanització de la ria (estuari) de Bilbao, després que la Fundació Guggenheim escollís la ciutat per erigir-ne la seu a Europa, fet que va afegir atractiu turístic a una ciutat industrial i grisa.

1.2. [1 punt]

L'alumnat es podria referir a l'arquitectura postmoderna, orgànica, amb estil molt personal (d'autor), que trenca amb la uniformitat anodina d'altres moviments arquitectònics. És singular, impactant, juga amb volums geomètrics complexos i amb diversos materials (preferentment el metall: façana de zinc i titani). Sentit inacabat; formes obertes i irregulars, dinamisme, concepció volumètrica (l'edifici es pot llegir com una gran escultura). Tot i que fa la funció de museu, el continent és tant o més important que el contingut (valor intrínsec, reclam).

1.3. [1 punt]

El museu va convertir una ciutat en plena decadència postindustrial en un pol d'atracció turística. És un volum sorprenent, que trenca amb la uniformitat del paisatge i que ja ha quedat icònicament associat a la ciutat de Bilbao. Això mateix passa, per exemple, amb l'Òpera de Sydney, la Sagrada Família de Barcelona, la torre Eiffel de París...

1.4. [1 punt]

L'alumne podria citar i descriure breument, entre d'altres, algunes obres de l'entorn, com ara *Puppy*, de Jeff Koons; *Maman*, de Louise Bourgeois, o *El gran arbre i l'ull*, d'Anish Kapoor. També es podrien esmentar algunes obres de la col·lecció permanent, com la instal·lació de Richard Serra.

PART OPTATIVA

[6 punts en total; 3 punts per cada exercici]

Trieu DOS dels quatre exercicis (exercici 2, 3, 4 i 5) que es presenten a continuació i responeu a les qüestions plantejades.

Exercici 2. *El tres de maig* (1814), de Francisco de Goya.

a) [1 punt]

Composició en diagonal que separa dos grups. El protagonisme el té l'home de blanc, anònim, que està a punt de ser executat. Altres característiques: tonalitat fosca, ús d'una gamma reduïda de colors, pinzellada solta, ús de la representació de la llum i la foscor per ressaltar el dramatisme de l'escena.

b) [1 punt]

L'obra narra els afusellaments que van tenir lloc el 3 de maig de 1808 a Madrid, durant la Guerra del Francès. Va ser pintada per iniciativa de l'artista, sis anys després dels fets, durant la regència de Lluís Maria de Borbó (poc després de la derrota de Napoleó, però abans de l'arribada del futur rei Ferran VII). Goya va demanar permís al govern provisional per pintar els fets (potser per *rentar* la seva imatge de presumpte afrancesat).

c) [1 punt]

Són dues obres concebudes i creades conjuntament que fan al·lusió a la insurrecció popular del 2 de maig a Madrid contra l'exèrcit francès (en concret, contra els mercenaris egipcis —els mamelucs— que combatien amb els francesos) i la repressió posterior (3 de maig). El primer quadre té elements de cromatisme i dinamisme que fan que se'l consideri formalment proper al romanticisme pictòric contemporani, a diferència del segon, que molts consideren un precursor del realisme i, fins i tot, de l'expressionisme.

Exercici 3. *El pensador* (1880), de François-Auguste Rodin.

a) [0,5 punts]

Simbolisme, impressionisme, expressionisme.

b) [1,5 punts]

És una escultura exempta sedent, fosa en bronze, amb textures inacabades. Una figura masculina nua (inconcreció espaciotemporal) que simbolitza l'actitud de pensar: màxima concentració, tensió muscular. L'alumne hauria de posar èmfasi en els aspectes característics d'aquest tipus d'escultures, que superen l'escultura realista i anecdòtica.

c) [1 punt]

Les similituds i les diferències es poden trobar en els àmbits formal, material i temàtic. Així, doncs, totes dues obres comparteixen elements de l'escultura moderna (superació del realisme anecdòtic) i posen l'accent en la representació al·legòrica d'actituds i estats d'ànim per mitjà de les figures humanes.

Exercici 4. Mobiliari per a la Casa Calvet (1899-1901), d'Antoni Gaudí.

a) [0,5 punts]

Modernisme.

b) [1,5 punts]

Mobiliari dissenyat per Gaudí per a l'immoble de la família Calvet a Barcelona (concretament, es tracta de les cadires i el sofà del despatx), construït també per l'arquitecte. Característiques principals: ús de fusta noble, tallada en perfils sinuosos; formes orgàniques i línies corbes; adaptacions ergonòmiques al cos humà i altres elements funcionals (per exemple, forats al seient per evitar que rellisqui l'usuari); decoracions florals; lleugeresa dels suports...

c) [1 punt]

L'alumne pot comparar les obres i trobar diferències en l'ús de nous materials, en les formes despullades de la decoració, en la fabricació industrial; però també pot trobar similituds en la concepció del disseny i en la lleugeresa i les línies corbes.

Exercici 5. Fotograma del film *Viatge a la Lluna* (1902), de Georges Méliès.

a) [1 punt]

Representació fantasiosa de la lluna en forma de rostre, amb un coet que hi ha impactat. Es tracta d'un fotograma de la pel·lícula francesa *Viatge a la Lluna*.

b) [1 punt]

George Méliès és un dels pioners del cinema i aquesta és una de les primeres pel·lícules de certa entitat i la primera de ciència-ficció, basada en dues novel·les contemporànies (de Verne i Wells), que s'avança a la història de la carrera espacial que culmina el 1968 amb l'arribada de l'ésser humà a la Lluna. L'alumne hauria de citar algunes característiques d'aquests primers films: blanc i negre, sense so, amb efectes especials enginyosos però elementals (basats en la manipulació del muntatge i els moviments de càmera), filmats en els primers estudis de gravació amb llum natural i decorats derivats del teatre.

c) [1 punt]

Aquí els alumnes podrien assenyalar que tant Méliès com Lucas (amb la saga de *Star Wars*) formen part del cinema de ciència-ficció, amb elements de fantasia i efectes especials, i representen moments d'inflexió en la història del cinema. Podrien fer referència a altres films com ara *Metrópolis*, *2001: Una odissea de l'espai*, etc., i també a la millora progressiva dels efectes especials fins a l'era digital. D'altra banda, podrien parlar de la ciència-ficció com a subgènere literari i cinematogràfic modern.